

Základy právního řádu pro archiváře

FF MU

JAKUB RAZIM
jakub.razim@mail.muni.cz

OBSAH KURZU

1. **Právní propedeutika**
2. **Soukromé právo (nejen) v archivní praxi**
3. **Veřejné právo (nejen) v archivní praxi**

STUDIJNÍ PODKLADY

1. ÚZ
2. učebnice
3. monografie
4. komentáře, analytické studie
5. PIS
6. WWW

WWW

- e-právo – právní aktuality: <http://www.epravo.cz>
- Portál veřejné správy: <https://portal.gov.cz>
- ODok Úřadu vlády ČR: <https://apps.odok.cz>
- Čítárna MUNI: <https://munispace.muni.cz/index.php/munispace>
- El portál MUNI: <http://is.muni.cz/elportal/>
- E-prezenčka MUNI
- Judikatura:
 - ÚS: <http://nalus.usoud.cz/>
 - NSS: <http://www.nssoud.cz/>
 - NS: <http://www.nsoud.cz>
- Jiné právo: <http://jinepravo.blogspot.cz>

POŽADAVKY

1. aktivní účast na seminářích
2. zápočtový test/řešení případové studie

A large-scale prehistoric cave painting on a textured, brownish rock surface. The central focus is a large group of human figures, drawn in dark pigment, holding hands in a circular or semi-circular arrangement. The figures are stylized, with some appearing to be in motion or dancing. Surrounding this central group are various other smaller figures and animals, including what looks like a large animal, possibly a bison or a horse, and several smaller human-like figures. The overall scene suggests a communal activity or a ritual. The text 'Antropologické základy práva' is overlaid in red on the central part of the painting.

Antropologické základy práva

Antropologický pojem práva (Pospíšil)

„právo je pojem a nikoliv jev“

- forma:
 - abstraktní pravidla (kodifikace, chování lidí, rozhodovací praxe)
- obsah:
 - autorita
 - univerzální použitelnost
 - závazek
 - sankce

Prameny práva v antropologickém pohledu

- rozhodnutí právní autority
- pravidla vyabstrahovaná z běžného života
- právní kodifikace

Proč je právo?

Řešení konfliktu zájmů: JEDINEC X SPOLEČNOST

Jak vzniká právo?

1. iuspozitivismus
2. iusnaturalismus
3. **sociologický přístup (Knapp)**

Jaké právo platí?

1. teorie ospravedlnění
2. teorie rodokmenu
3. teorie realistická
4. teorie institucionální

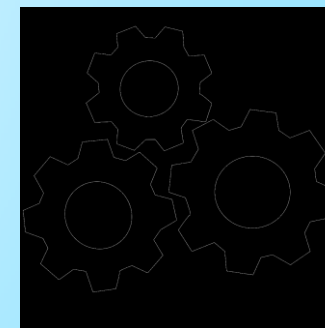
zákonnost a právní jistota

X

spravedlnost

	1) sféra působnosti				5) formulace	6) vznik	7) účinnost	8) jednotnost (v celé spol.)
	řeší otázku spravedlnosti (legality+ legitimacy)	stanovená státem (jako jediná)	státně-mocensky	státní moc	jednoznačná, konkrétní (=důležitá)	současně se vznikem státu	oficiálně stanovená + obecně závazná	jednotné
	(=širší než právo) řeší otázku dobra a zla	nemá specifickou formu	veřejným, společens. míněním	veřejným míněním = dosti omezená	různorodá (není tak důležitá)	již v prvobytně pospolné společnosti	jen u části společnosti	nejednotná
	řeší co je z politického hlediska účelné či neúčelné	nemá státem uznanou a stanovenou formu	jen pro určitou část společnosti (tj. členy určité polit. strany)	není státní vynutitelnost	v podobě stanov, programu (je konkrétní)	po vzniku tříd	jen pro určitou část společnosti (členy)	nejednotná (nemusí vyjadřovat názory vládnoucí třídy)
	směřuje, vede člověka ke „spasení duše“	není státem stanovena	pouze pro věřící (církvi)	pouze pro věřící (církvi)	jednoznačný text, konkrétní obsah	již v době prvobytně pospolné společnosti	jen pro část společnosti (byly i výjimky)	jednotné v rámci určité víry (existují různá náboženst.)
Estetické normy	řeší otázku krásna	není státem stanovena	skupinovým míněním	není státní	nejednoznačné, často i protikladné	v době schopnosti abstrakt. myšlení	=obecně závazné (dokonce i pro nezletilé)	nejednotné
Tradice a obyčeje	chování v určité, předvídané situaci	není oficiální (většinou místní charakter)	není státní (pouze v případě, že přešla do oblasti platného pr.)	není státní (pouze v případě, že přešla do oblasti platného pr.)	nejednoznačné, často i protikladné	již v prvobytně pospolné společnosti	neoficiální (ale často místně závazné)	nejednotné
Normy zájmových organizací	řeší zájem skupiny	nestátní - stanovy	jen pro členy (vyloučení)	není státní	v podobě organiz. řádů, stanov (konkrétní)	po jejich vzniku	jen pro členy	nejednotné

Normativní systémy

Teoretické základy práva

Co je právo?

- Knapp: „Každý ví, co je to právo, uspokojivě to definovat však nedokáže nikdo.“
- **právo - pojmové znaky:**
- **obecné:**
 - normativnost
 - regulativnost: sankce, prevence
 - spol. účel a zájem
 - právotvorná vůle a subjekt
 - sdělnost
- **specifické:**
 - **obecná závaznost**
 - **vynutitelnost státem**

Co je právo?

- polysém:
 - **objektivní právo** = soubor právních norem, státem vydaných nebo uznaných, na území státu tvoří právní řád (*quid iuris?*)
 - materiální
 - formální
 - **subjektivní právo** = oprávnění subjektu chovat se určitým způsobem, vyústění abstraktního pravidla v konkrétní oprávnění osoby

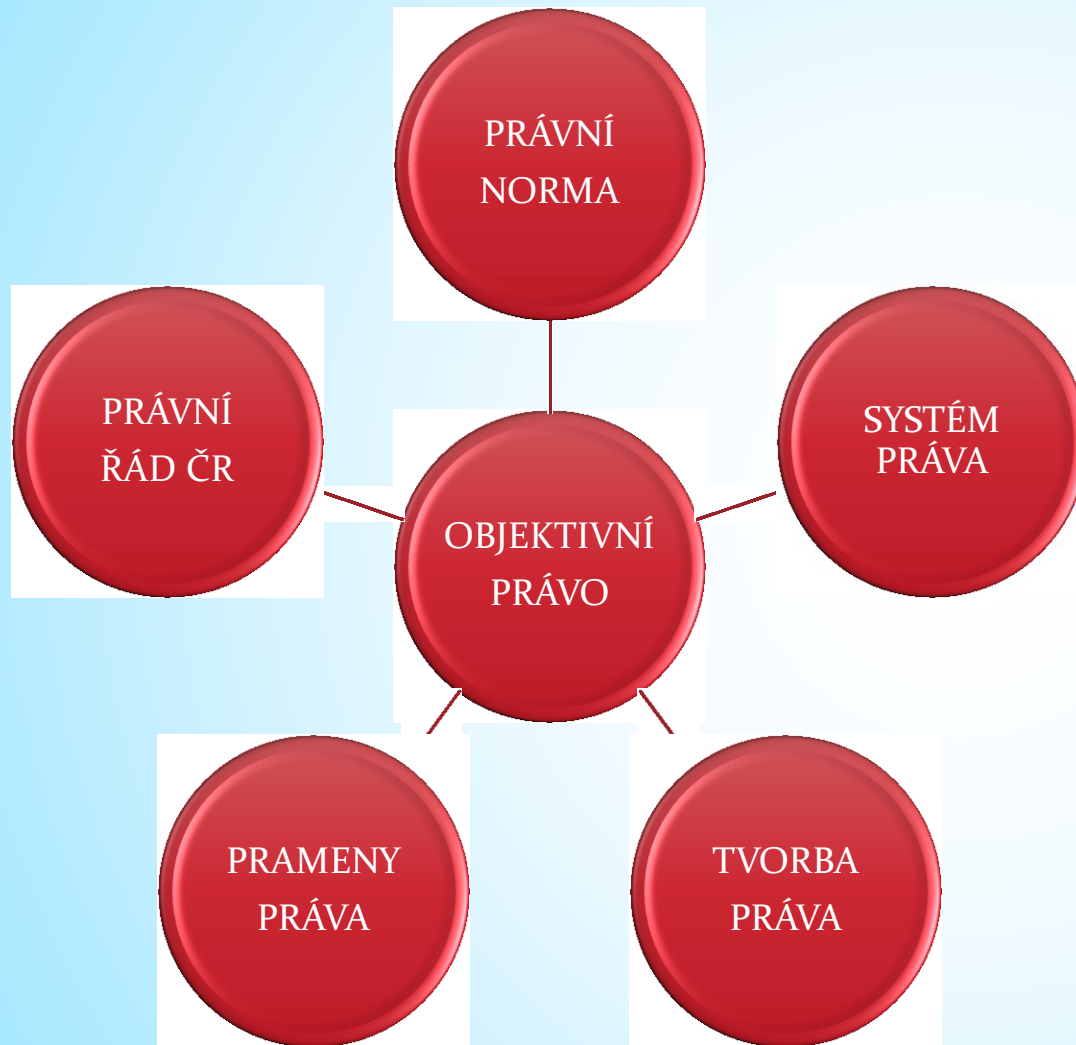

Co je osvícení?

Když jsi hladový, tak jez. Když jsi unavený, spi!

Kdo mlčí, zdá se souhlasit.

V den, kdy k vám Hospodin mluvil na Chorébu zprostředku ohně, jste neviděli žádnou podobu; velice se tedy střežte, abyste se nezvrhli a neudělali si tesanou sochu, žádné sochařské zpodobení.

OBJEKTIVNÍ PRÁVO

Klasifikace práva

- **dle vzniku a působnosti:**
- **heteronomní** (dané subjektům práva od státu, působí *erga omnes*)
- **autonomní** (vytvářené subjekty práva v mezích práva heteronomního, působí *inter partes*, např. *lex contractus*, *parapravní normativní akty* Brno vs. Praha)
- **dle způsobu omezení svobody, ohledu na vůli subjektu a možnosti odchýlení se od právní normy:**
- **kogentní** (zavazují bezvýhradně, nutně aplikovatelné, převažují ve VP)
- **dispozitivní** (platí subsidiárně, ponechávají volnost upravit si skutkovou podstatu, převažují v SP)
- **z hlediska volnosti orgánu aplikujícího právo:**
- **striktní** (zavazuje jednoznačně)
- **pružné** (prostor k volnému uvážení)

System práva

- **dle účelu právní úpravy:**
 - **hmotné** (účel)
 - **procesní** (prostředek)
- **dle metody právní úpravy:**
 - **veřejné**
 - **soukromé**
 - **teorie:** zájmová, mocenská, organická – NOZ, metody právní regulace...
- **dle předmětu právní úpravy:**
 - **základní**
 - **komplexní (...)**
- **dle právních systémů:**
 - **vnitrostátní**
 - **mezinárodní**
 - **nadstátní**

Zákl. charakter: uspořádanost (horizontální, vertikální) + bezrozpornost

Subjekty práva/právních norem (Kdo?)

- **právo tvůrce**
 - zákonodárce (stát, ÚSC)
- **ti, pro něž je právo tvořeno**
 - adresáti – ti, které právo vybavuje subjektivitou a k nimž se právo obrací
 - subjekty oprávněné právo aplikovat
 - subjekty povinné se právem řídit
 - recipienti – skuteční příjemci právních příkazů/zákazů/dovolení
- **osoby:**
 - fyzické
 - právnické: VP x SP, osobní substrát x hmotný substrát
 - stát

Obsah/forma/předmět práva

- **obsah (co?):** „co jest a co býti má“ (Knapp), tj. skutečnosti, práva a povinnosti
 - Weyr: „vše možné“
- **forma (jak?):** právo je komunikováno řečí: pramen práva (psané x nepsané)
- **předmět (k čemu?):** k čemu směřuje regulativní zájem normotvůrce
 - **lidské chování**
 - právo působí na lidskou vůli a jejím prostřednictvím na lidské chování: konání (*dare, facere*) x nekonání (*omittere, pati*)
 - výsledek lidského chování
 - právní skutečnost
 - subjekt
 - právní norma

Terminologické okénko

- **PRÁVNÍ AKT** = projev výkonu veřejné moci, jímž se právo buď tvoří (normativní), nebo aplikuje (individuální)
- **PRÁVNÍ NORMA** = nejmenší skladebný prvek právního řádu, obecně závazné a státem vynutitelné pravidlo chování
- **PRÁVNÍ PŘEDPIS** = pramen práva vydaný orgánem veřejné moci, který je písemným vyjádřením jedné či více právních norem

292/2004 Sb.

*ZÁKON ze dne 13. dubna 2004 o zásluhách
Edvarda Beneše*

*Parlament se usnesl na tomto zákoně České
republiky:*

§ 1 Edvard Beneš se zasloužil o stát.

*§ 2 Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho
vyhlášení.*

Zaorálek v. r.

Špidla v. r.

94/2012 Sb.

*ZÁKON ze dne 29. února 2012 o zásluhách
Václava Havla*

*Parlament se usnesl na tomto zákoně České
republiky:*

*§ 1 Václav Havel se zasloužil o svobodu a
demokracii.*

*§ 2 Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho
vyhlášení.*

Němcová v. r.

Klaus v. r.

Prameny práva = zdroje práva a jeho poznání

- **materiální (odkud?)**
- **formální (co?, psané x nepsané?):**
 - **právní předpisy**
 - **normativní smlouvy**
 - **precedenty a judikatura**
 - právní obyčeje
 - právní principy
 - spravedlnost
 - doktrinální publikace
 - právní obsah neprávních publikací
- **form. znaky:**
 - normotvorná pravomoc
 - zákonný postup
 - publikace
- **materiál. znaky:** obsahují PN
- **kvalita:** zdroj, komun. médium, závaznost
- **závaznost**
 - absolutní (erga omnes)
 - *relativní (inter partes)
 - argumentační

Právní předpis – členění: od obecného k zvláštnímu, od zásad k pravidlům

Část	Část	Část	Část	Část	---	---	---	---
Hlava	---	Hlava	Hlava	---	Hlava	Hlava	Hlava	---
Díl	---	---	---	---	---	---	Díl	---
Oddíl	---	---	Oddíl	Oddíl	---	Oddíl	Oddíl	---

				Paragraf/Článek				
				Odstavec			---	
	Písmeno			Písmeno			---	

Kolektivní smlouva

Část proklamativní

Část obligační

Část normativní

Soudní rozhodnutí – členění

Záhlaví

Výrok

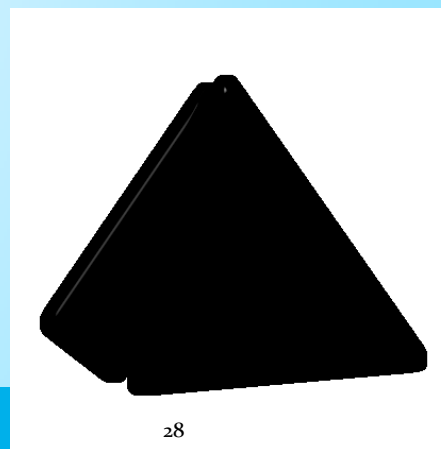
Odůvodnění

Poučení

Právní řád ČR

- **dle původnosti/právo tvorného orgánu** – absolut. pr. síly (Harvánek)
 - **primární** (zastupitelské orgány)
 - ústavní akty (Ústava, ústavní zákony) – „nejvyšší“
 - zákonné akty (zákony, zákonná opatření, normativní smlouvy, OZV) – „vyšší“
 - **sekundární** (orgány výkonné moci)
 - podzákonné akty (nařízení, vyhlášky) – „nižší“
- **dle původu/odvozenosti** – relat. pr. síly
 - **originální**
 - **derivativní**

- **dle právní síly (Knapp)**
 - **absolutní – úroňové členění**
 - primární – zákonné
 - sekundární - podzákonné
 - **relativní – vztahové členění**
 - originální – neodvození
 - derivativní - odvozené

Kolizní pravidla

- *Lex superior derogat inferiori*
- *Lex specialis derogat generali*
- *Lex posterior derogat priori*

Právní norma = obecně závazné pravidlo lid. chování, stanovené nebo uznané státem (Gerloch)

- **materiální znaky:**
 - normativnost: příkaz, zákaz, dovolení
 - právní závaznost
 - obecnost
 - **státní donucení**
- **formální znaky:**
 - legislativní pravomoc normotvůrce
 - **publikace v předepsané formě**
- **působnost (obec., zvl., výj.):**
 - místní
 - osobní
 - věcná
 - časová
- **prvky:**
 - subjekt (KDO?) + objekt (CO?) + obsah (JAK?)
- **struktura:**
 - **hypotéza + dispozice + sankce**
 - **skutková část + důsledková část**
(podm. norm. tlaku) (norm. následek)
- **meze:** přír. zákony, lid. vůle

- **SUBJEKT:**

- normotvůrce
- adresát

- **OBJEKT:**

- předmět zájmu normotvůrce:
 - **lidské chování**
 - skutečnosti
 - subjekty
 - normy

- **OBSAH:**

- spojnice S + O
- způsob realizace lid. chování („mody normativnosti“)
 - příkaz
 - zákaz
 - dovolení

Dnem účinnosti této Ústavy se Česká národní rada stává Poslaneckou sněmovnou.

Mandát poslance nebo senátora zaniká

- a) odepřením slibu nebo složením slibu s výhradou,
- b) uplynutím volebního období, c) vzdáním se mandátu,
- d) ztrátou volitelnosti, e) u poslanců rozpuštěním Poslanecké sněmovny, f) vznikem neslučitelnosti funkcí

Ústavní pořádek České republiky tvoří tato Ústava, Listina základních práv a svobod, ústavní zákony přijaté podle této Ústavy a ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravující státní hranice České republiky a ústavní zákony České národní rady přijaté po 6. červnu 1992. Zrušují se dosavadní Ústava, ústavní zákon o československé federaci, ústavní zákony, které je měnily a doplňovaly, a ústavní zákon České národní rady č. 67/1990 Sb., o státních symbolech České republiky. Ostatní ústavní zákony platné na území České republiky ke dni účinnosti této Ústavy mají sílu zákona.

Právní norma

- druhy **dle jazykového vyjádření:**
 - abstraktní x konkrétní
 - alternativní
 - taxativní x demonstrativní
 - obec. x kazuistické
 - popisné x prosté

Právní norma

- druhy **dle struktury**
 - s klasickou strukturou
 - dle **právní síly**
 - dle **logické struktury**
 - **dle pravidla**: zavazující, opravňující, doporučující
 - **dle stupně závaznosti**: dispozitivní, kogentní
 - **dle legislativní techniky**: blanketové, odkazující
 - **dle jiných kritérií** (definiční, zmocňující, operativní ...)
 - s neklasickou strukturou:
 - kolizní
 - cílové
 - technické

Zásady/principy

= obecně formulované „standardy“ chování abstrahované z práva

- def. znaky (Maršálek): obecnost, neurčitost, otevřenost, rozpornost
- Harvánek:
 - **P** neměnitelné, větší míra obecnosti
 - **Z** sociokulturně podmíněné, menší míra obecnosti
- **fce** (Kühn):
 - právotvorba – regulativní ideje
 - aplikace práva – interpretační vodítka, vyplňování mezer

Tvorba práva

- cílená lid. činnost ústící ve vydání NPA
- schémata legislativního procesu v ČR na www.psp.cz
- koncepce dle filosof. přístupu
- **formální náležitosti:**
 - normotvorné orgány
 - kompetence
 - metoda normotvorného procesu
 - hierarchie právních norem
- **obsahové náležitosti:**
 - informovanost normotvůrce
(normativní, aplikační, literární, faktografická)

Legislativní proces

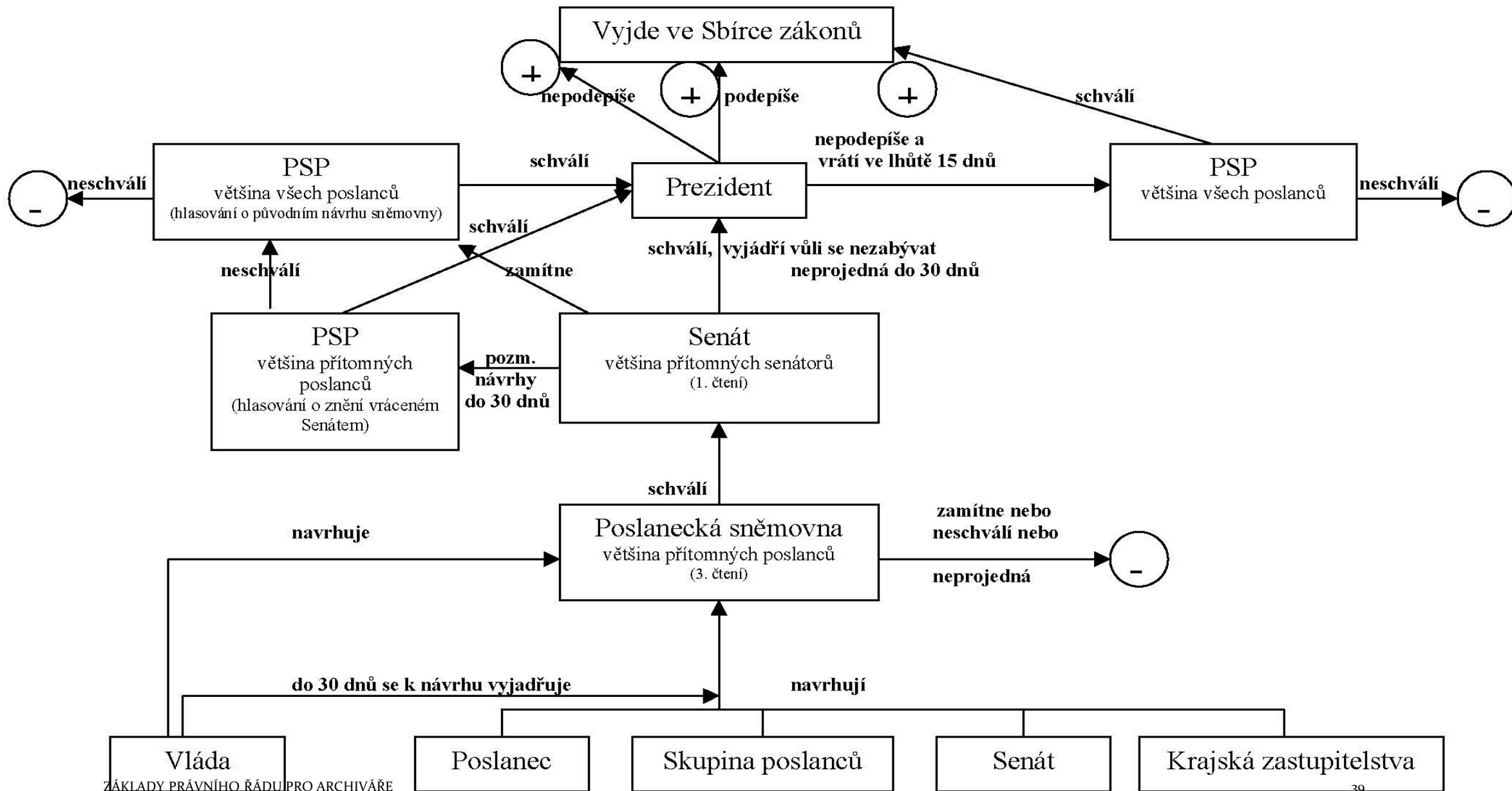
1. zjištění potřeby pr. úpravy
 2. vznik legislativního záměru
 3. realizace legislativního záměru
1. legislativní záměr
 2. příprava návrhu právního předpisu
 3. projednání návrhu právního předpisu
 4. schvalování návrhu právního předpisu
 5. podpis (prez., předseda PS, prem.)
 6. publikace právního předpisu (Sbírka)

VZOR: Legislativní pravidla vlády ČR

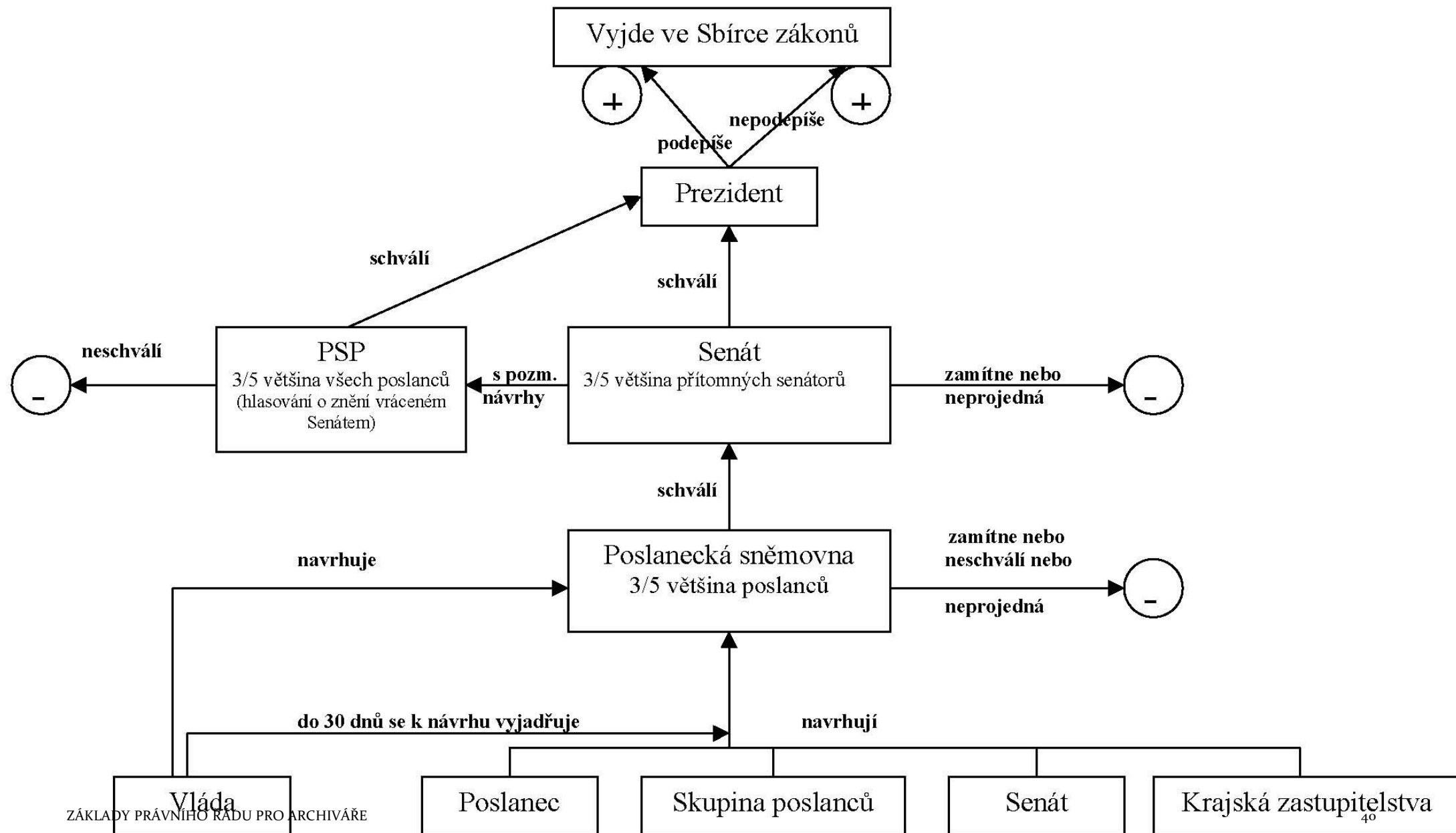
Legislativa

- **nedostatky:**
 - nesrozumitelnost
 - nepřehlednost
 - rozpornost
 - mezerovitost
 - hypertrofie právní regulace
 - časový stres
 - kompromis
- **efektivita:** zamýšlené ⇔ skutečné působení
- **ot. míry a způsobu (de)regulace:**
 - je legisl. řešení nutné?
 - existují alternativy k legisl. řešení?
 - na jaké úrovni a jak obecně upravovat?
 - jaký rozsah a pojetí zvolit?
 - je vhodné „načasování“?
 - jak dlouhá má být účinnost?
 - důraz na srozumitelnost/přesnost?
 - je nutné zavádět nové procedury?
 - jaký užitek vzejde z legisl. řešení?
 - jak bude administr. náročná realizace?

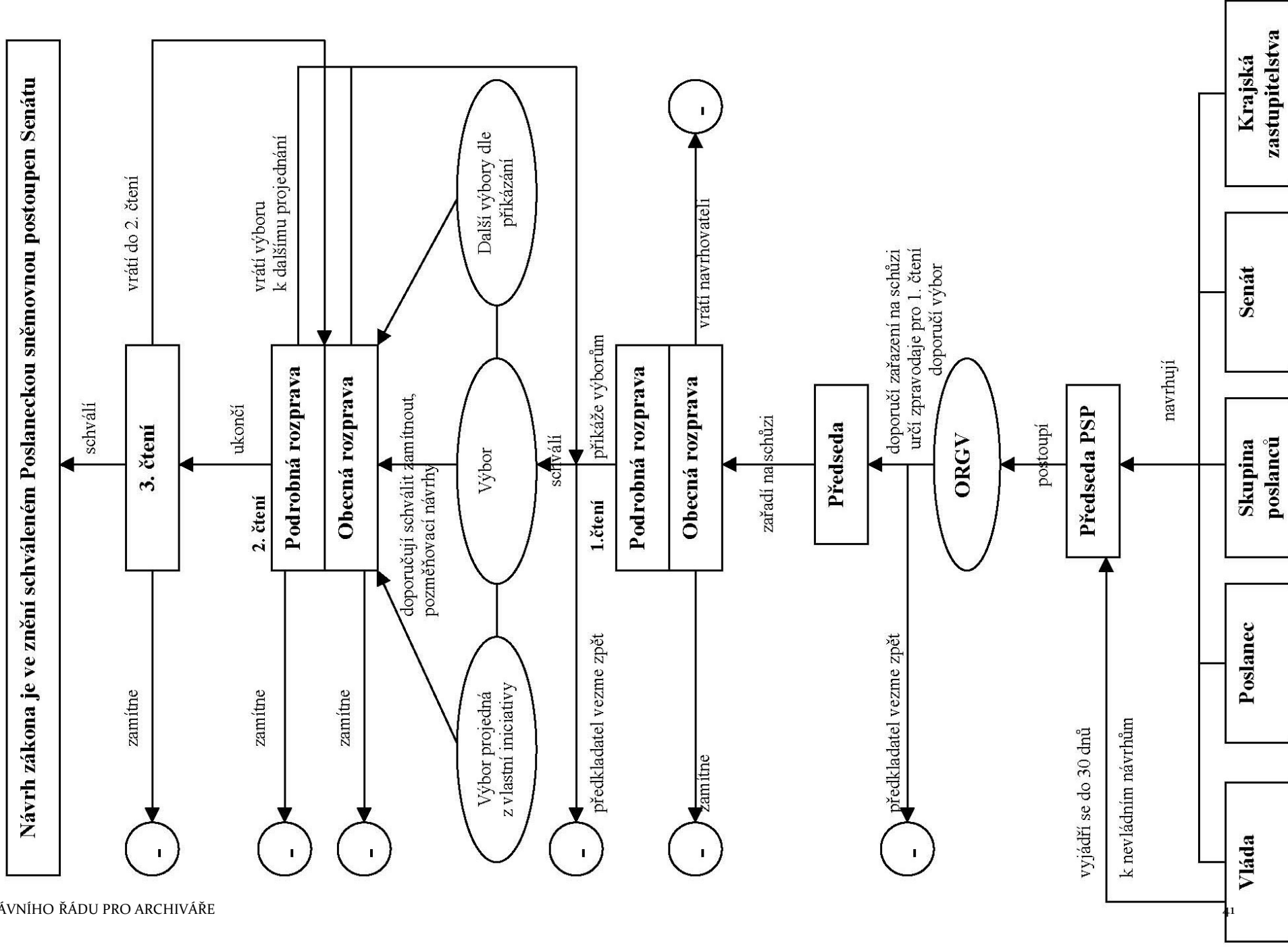
Běžné zákony

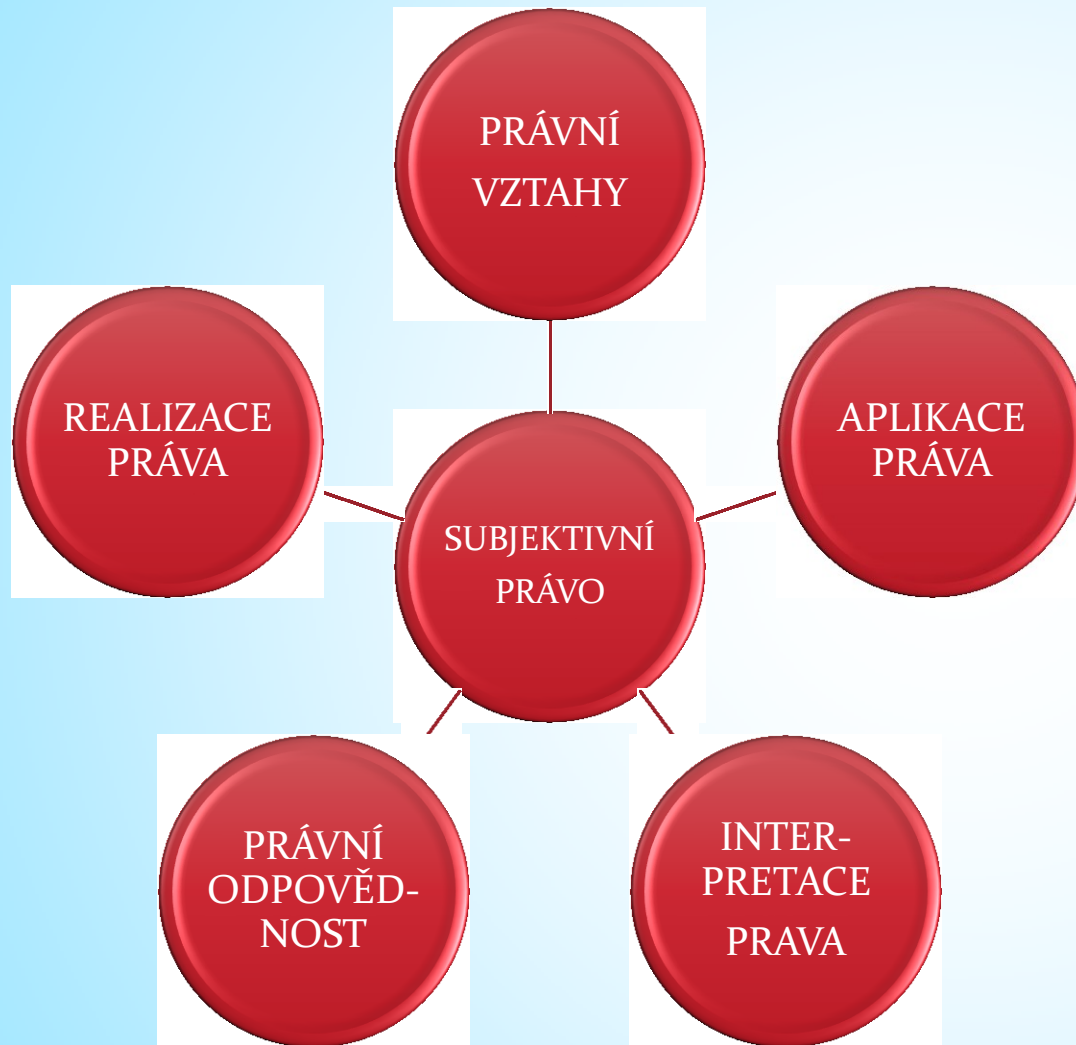

Ústavní zákony

Zákony v Poslanecké sněmovně

SUBJEKTIVNÍ PRÁVO

Subjektivní právo

= **právní možnost chování**

= faktická možnost, chovat se určitým způsobem, která je chráněna obj. právem – 3 složky: možnost chovat se nějak, požadovat chování od jiného, požadovat ochranu od státu

- **dle povinnostního subjektu a jeho subj. povinností:** relativní (určitý počet subjektů, povinnost konat či nekonat) x absolutní (neurčitý počet subjektů, povinnost zdržet se rušení práva)

x nárok: možnost domáhat se právní ochrany výkonu subj. práva

- u orgánů VS **pravomoc** (druhovému označení orgánu), resp. **kompetence/příslušnost** (specifické označení orgánu)

Realizace práva

= **konfrontace práva se společenskou realitou**

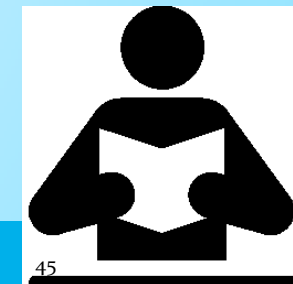
- transformace práva v právní jednání
- právo se realizuje chováním subjektů (naplňují H, působí pr. důsledky D):
 - dovolené
 - nedovolené
- stádia „existence“ práva: tvorba → uskutečnění (realizace obsahu)
- faktory ovlivňující dodržování práva:
ostatní normativní sys., pr. vědomí, soc.-psych. mechanismy působení

- **formy:**
 - jednání v souladu s právem
 - soukromoprávní úkony
 - veřejnoprávní akty
 - interní normativní instrukce
 - usnadnění aplikace: domněnky x fikce
1. fáze: utváření
2. fáze: výkon

Interpretace práva

= **duševní činnost, která směřuje ke zjištění obsahu právních norem**

- **fce:** poznávací (rekonstrukce), vyjasňující (kreativita)
- co se zjišťuje?
 - intenze = obsah/význam
 - extenze = rozsah
- subsumpce
- **objekt:**
 - primární (heteronomní právo – prameny práva)
 - sekundární (autonomní právo – „cokoliv jiného“)
- správná x vadná (dezinterpretace, falzifikace)

Druhy interpretace

- dle **interpreta:**

- orgán veřejné moci
 - autentický (původce)
 - legální (zmocnění)
 - oficiální (nadřízený)
 - orgán aplikující právo
 - nadřazené soudy - kasace
 - vyšší soudy – judikatura
- Soudní dvůr EU
- ostatní
 - doktrína
 - právní praxe
 - laický výklad

- dle **metody:**

- standartní
 - jazykový
 - logický
 - systematický
- nadstandartní
 - historický
 - teleologický
 - komparativní

- dle **vztahu k textu:**

- doslovný (adekvátní)
- zužující (restriktivní)
- rozšiřující (extenzivní)

Aplikace práva

= **použití práva v konkrétních společenských vztazích za účelem regulace lid. chování**

- obec. právní norma je prostřednictvím lid. vůle přetvářena do podoby konkrétního pravidla
- **autoritativní → individuální právní akty**
- neautoritativní → soukromoprávní úkony
- IPA:
 - záhlaví
 - výrok
 - odůvodnění
 - poučení
- analogie a mezery v právu

Druhy IPA

- dle **účinků:**
 - konstitutivní (*ex nunc*)
 - deklaratorní (*ex tunc*)
- dle **podnětu:**
 - z vnějšího podnětu
 - z vlastní iniciativy
- dle **účasti státního orgánu ve spol. vztahu**
- dle **realizované části pr. normy:**
 - dispozice
 - sankce

Aplikační proces

- Harvánek:

1. **zjištění skutkového stavu**
2. **nalezení příslušné pr. normy**
3. **rozhodnutí - IPA**

- Knapp:

1. faktická skutková podstata
2. právní skutková podstata
3. subsumpce
4. rozhodnutí

Právní vztah = společenský vztah regulovaný pr. normou (Škop)

- **charakter:** regulativní, volní, individuální
- **typy:**
 - absolutní (*erga omnes*)
 - relativní (*inter partes*)
- **znaky:**
 - existence pr. normy
 - individuálnost (co do subjektů)
 - konkrétnost (co do obsahu)
 - strukturovanost
- **prvky:**
 - subjekt(y)
 - objekt(y)
 - obsah
- **předpoklady:**
 - obligatorní
 - **právní norma**
 - **právní skutečnost**
 - fakultativní:
 - subjekt(y)
 - objekt(y)

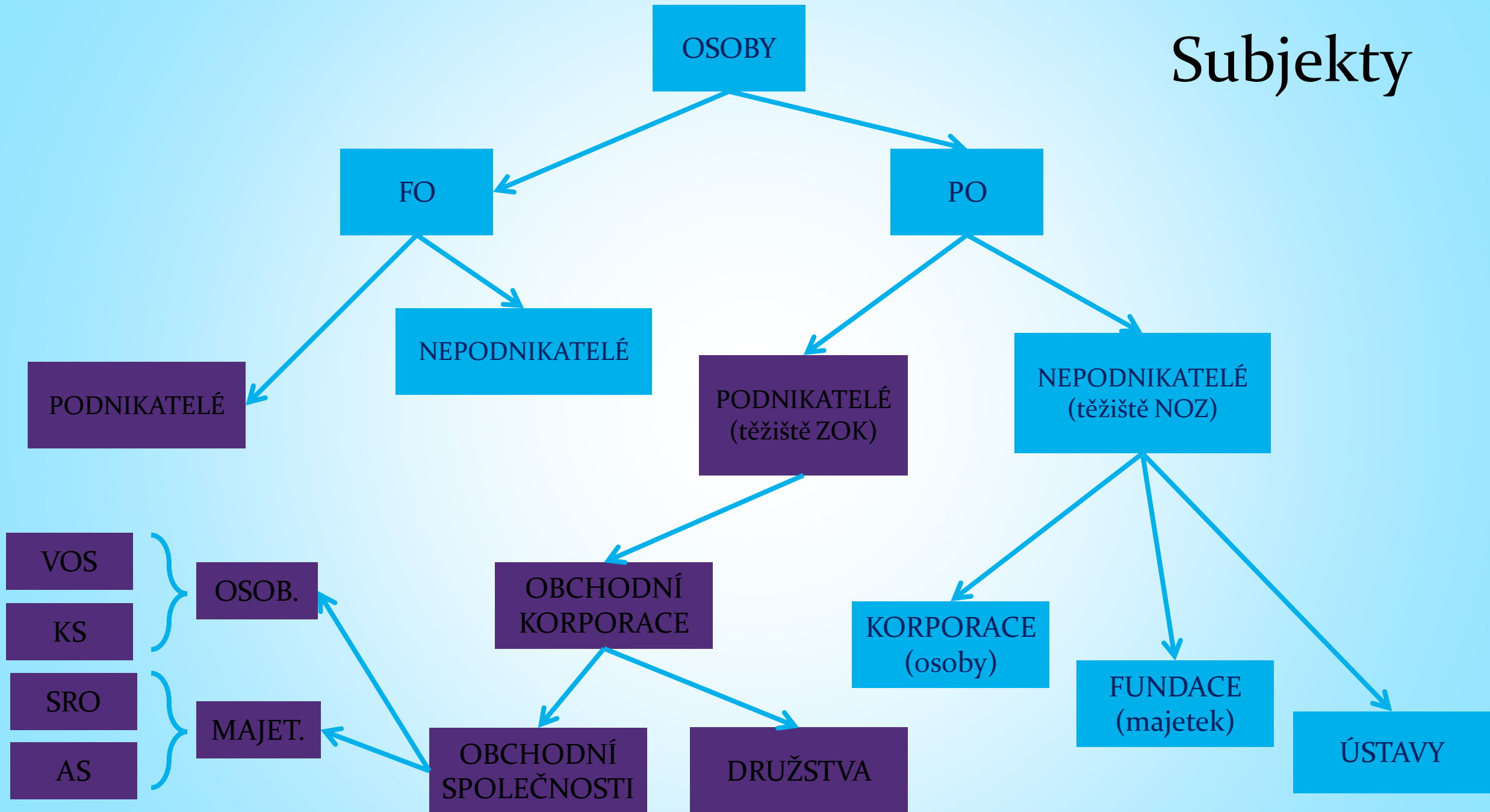
Prvky ve struktuře právního vztahu

- **subjekt** (pasivní, aktivní a deliktní subjektivita):
 - FO
 - PO
 - stát
- **objekt**
 - primární – lidské chování
 - sekundární – předmět:
 - věci
 - chování a výsledky chování
 - hodnoty lidské osobnosti
 - výsledky tvůrčí duševní činnosti
 - živé lidské tkáně
- **obsah**
 - subjektivní práva = oprávnění
 - dle způsobu chování:
 - možnost bezprostředního uspokojení oprávněného ze vztahu
 - možnost požadovat součinnost od jiných
 - dle určitosti okruhu povinných subjektů
 - absolutní
 - relativní
 - subjektivní povinnosti
 - komisivní/aktivní
 - dare
 - facere
 - omisivní/pasivní
 - omittere
 - pati

Právní vztah

Subjekty

Právní skutečnost

= podmínka, kterou právní norma obecně předvídá a na kterou váže vznik, změnu či zánik právního vztahu (Knapp)

= skutečnost, která podle zákona musí nastat, aby se někdo stal subjektem právního vztahu, tj. oprávnění a povinností (Knapp)

- **druhy:**

- subjektivní (volní) – dle poměru k právu
 - právní jednání (úmyslné, neúmyslné)
 - právní úkony
 - IPA
 - protiprávní jednání = delikt
- objektivní (mimovolní) – dle poměru k právu a délky trvání
 - právní události
 - protiprávní stavy

Právní jednání

= **chování v souladu s právní normou s úmyslem způsobit právní následky touto právní normou stanovené (Harvánek)**

= **chování, se kterým právní normy spojují vznik, změnu či zánik právního vztahu (Škop)**

= **chování, které se uskutečňuje s vůlí způsobit právní následky, nebo k nim přinejmenším směřuje (Knapp)**

(Soukromo)právní úkon = jednání, se kterým právní norma spojuje právní následek, o nějž jednající usiluje

- **náležitosti:**

- obecné
 - subjektivita jednajícího
- vůle
 - skutečnost
 - vážnost
 - absence omylu
 - svoboda
- projevu vůle
 - srozumitelnost
 - určitost
 - forma
 - shoda projevu a vůle
 - plnění je možné, dovolené a nepřičí se dobrým mravům

- **druhy dle počtu stran:**

- jedno-
- dvoj-
- vícestranné

- **vady a jejich následky:**

- neplatnost
 - relativní
 - absolutní
- odstoupení
- relativní neúčinnost (NOZ)

Právní odpovědnost

= **právními normami uložená povinnost strpět sankci + právní vztah, který vzniká v důsledku porušení právní normy (Škop)**

= **uplatnění nepříznivých právních následků, stanovených právní normou, vůči tomu, kdo porušil právní povinnost (Houbová)**

= **sekundární povinnost, která vzniká v důsledku porušení primární povinnosti (Knapp)**

- **druhy**

- SP.: za škodu, z bezdůvodného obohacení, z prodlení, za vady, za zásah do nehmotných statků a hodnot lidské osobnosti
- VP.: ústavněpr., trestněpr., správní, disciplinární

Právní odpovědnost II

- koncepce:
 - aktivní/perspektivní – hrozba sankcí
 - pasivní/retrospektivní – sankce
- právní následky
- funkce:
 - reparační
 - satisfakční
 - represivní
 - preventivní
- **delikt = zaviněné porušení práva, resp. nesplnění právní povinnosti, jehož znaky jsou uvedeny v zákoně**

Právní odpovědnost III

- **prvky**
 - objekt (právem chráněný zájem)
 - subjekt (pachatel)
 - objektivní stránka
 - protiprávní jednání
 - škodlivý následek
 - příčinná souvislost – „kauzální nexus“
 - subjektivní stránka (psychický vztah pachatele k protiprávnímu jednání a jeho následkům)
 - úmysl (*dolus*)
 - přímý x nepřímý
 - nedbalost (*culpa*)
 - vědomá x nevědomá

SUBJEKTIVNÍ (ZA ZAVINĚNÍ)	OBJEKTIVNÍ (ZA VÝSLEDEK)
objekt	objekt
subjekt	subjekt
objektivní stránka: 1. protiprávní jednání 2. škodlivý následek 3. příčinná souvislost	objektivní stránka: protiprávní stav
subjektivní stránka: zavinění	